

STAND VAN GRONINGEN

Toespraak door burgemeester Koen Schuiling
ter gelegenheid van het Connection Diner Let's Gro

4 november 2021

GESPROKEN WOORD GELDT

Beste mensen,

Dank dat u vandaag gekomen bent.

De onderhandelaars sleutelen momenteel in Groningen aan een nieuw kabinet. Ik mocht vandaag ook even aanschuiven. U zult begrijpen dat ik u er weinig over kan vertellen.

Ik kan wel zeggen dat ik de onderhandelaars heb verteld hoe veelbelovend de toekomst van Groningen is, en vooral ook hoeveel Nederland daaraan kan hebben. Als we er tenminste voor kiezen om daar aandacht voor te hebben.

Ik zie steeds vaker dat mensen bij Groningen alleen nog aan aardbevingen denken. En laat ik heel duidelijk zijn: die ellende moet opgelost.

Snel, veilig en rechtvaardig. Maar ik zie ook dat er een zware deken over ons heen komt te liggen, die al het goede en mooie dat Groningen *ook* is, bedekt.

Ik heb dat aan de onderhandelaars gezegd. Eerder deze week heb ik het ook gedeeld met andere bestuurders in de regio. En vanavond zeg ik het ook tegen u.

We hebben hier veel te doen. Maar we kunnen ook heel veel doen voor onszelf, voor de regio en voor Nederland.

Ik ga u vandaag vooral meenemen in hoe de gemeente Groningen ervoor staat.

Dat zal ik doen aan de hand van een aantal cijfers. Maar ik zal u zo nu en dan ook vertellen wat onze potentie is. Zodat u een compleet beeld heeft van hoe het hier gaat en wat we hebben te doen.

Nu weet ik dat “niet alles wat telt, geteld kan worden en dat niet alles wat geteld kan worden, telt,”ⁱ en daarom zal ik de cijfers ook van context en kleur voorzien.

Hoe staan we er dan voor? Groningen is inmiddels de zesde gemeente van het land.

We strijden met Eindhoven om plek 5, en zij staan inmiddels zo'n 2000 inwoners voor.

U vraag zich misschien af wat het uitmaakt dat we tot dat rijtje zes grote gemeenten horen.

Dat zit hem in twee dingen.

Nederland heeft een aantal beeldbepalende en economisch sterke regio's. Deze regio's zijn voor het hele land van belang. Daarom hebben zij de bijzondere aandacht van Den Haag en Brussel. Het gaat om de Randstad, Brainport Eindhoven, en Groningen. Nu moet ik bekennen dat ook nog niet iedereen in Groningen dat weet. Maar het is wel zo.

Er gebeuren hier echt prachtige en baanbrekende dingen rond energie, gezond ouder worden, digitale economie en voedsel.

Nu hoor ik u denken, “harde cijfers, Schuiling, die had je ons beloofd.” *Fair enough*.

Elke werkdag komen er 180.000 mensen van 't Wad tot aan Midden-Drenthe naar de gemeente Groningen voor werk, studie of plezier. Twee op de drie inwoners in Noord-Nederland komt naar Groningen voor congressen, cultuur of ziekenhuisbezoek. Dat zijn 1 miljoen mensen.

Groningen is dus de spil in het noorden als het gaat om wonen, vermaak, innovatie en werk.

Veel mensen van buiten Groningen vinden ons desondanks ‘ver weg’. En misschien is dat helemaal niet erg. De vorige rijksbouwmeester, Floris Alkemade, schreef dat *juist* omdat in

Nederland zich niet alles concentreert in één gebied, het buitengebied de plek is waar radicale vernieuwing kan en gaat gebeuren.ⁱⁱ

En ik zie dat ook gebeuren. Europa heeft Noord-Nederland aangewezen als eerste groene waterstofregio van Europa. We zijn daardoor een Europese waterstofkopleer. Niet voor niets start het grootste groene waterstofproject van Europa in Groningen.ⁱⁱⁱ

Ook is Groningen een Europees erkende voorloper op het gebied van gezond ouder worden, dankzij onze ziekenhuizen en het kenniscluster rond Healthy Ageing.

We hadden vijf jaar op rij na Amsterdam de meeste ondernemingen bij de 50 snelst groeiende technologiebedrijven in Nederland.^{iv}

We zijn de tweede ICT-stad van het land.^v

Onze campus is de snelstgroeiende campus van Nederland, én de een na grootste qua werkgelegenheid. De campus telt 230 bedrijven en meer dan 20.000 banen. De komende jaren wordt er 500 miljoen in deze campus geïnvesteerd.

En, laten we niet vergeten dat we vrij recent nog een Nobelprijswinnaar hebben geleverd.

Onze omvang, onze ligging en onze potentie maken ons een speler van nationaal belang.

De tweede reden waarom het belangrijk is om te realiseren dat we “groot” zijn, is dat we daardoor ook te maken hebben met problemen die bij een grote gemeente horen. Dat gaat bijvoorbeeld om woningnood, armoede en criminaliteit. Daarover zo meer.

Want ik heb u nog niet eens verteld hoe groot we eigenlijk zijn. In 1995 woonden er nog 170.000 mensen in onze gemeente. Vandaag de dag zijn dat er ruim 235.000, met 186 verschillende nationaliteiten. Over twintig jaar gaan we naar 270.000 inwoners. Dat is net zo groot als Gent of Venetië.

Voor de fusie met Haren waren we ook de jongste gemeente van het land...

We zijn nog wel de jongste stad, met een gemiddelde leeftijd van 36 jaar en een beetje.

Geen wonder, met zo'n 66.000 studenten die hier studeren. Daarvan wonen er 35.000 in de stad. Opvallend is dat er sinds 2015 10.000 studenten bij zijn gekomen, maar dat het aantal studenten de stad *woont*, met 2.000 is gedaald.^{vi} Ik denk iets met het leenstelsel...

Van die 66.000 studenten komen er 11.000 uit het buitenland. Het merendeel komt uit Duitsland, ongeveer één derde. En op de tweede plek... Wat denkt u? Roemenië. (China staat pas op plek 6).

Overigens hoeft u zich voor eventuele grijze haren niet te schamen, want de hele gemeente wordt ouder. 1 op de 10 inwoners is straks ouder dan 75. Die groep groeit van 14.000 naar 24.000 mensen. Dat is maar net iets minder dan het totaal aantal inwoners van Veendam.^{vii}

Er komen dus meer mensen, die steeds ouder worden en vaker alleen wonen.

Ondertussen staat de woningmarkt op knappen. Onder andere omdat pandjesbazen en beleggers huizen opkopen. In Groningen zijn er verhuurders die wel 300 panden bezitten.^{viii} We proberen dat op allerlei manieren tegen te gaan. Het belangrijkste is dat we tot en met 2030 20.000 nieuwe woningen gaan bouwen, alleen al in de stad. Dat gebeurt bijvoorbeeld op het voormalig Suikerunie-terrein, In de stadshavens en in de Held.

Gaat dat lukken? Ik heb goede hoop. Vorig jaar leverden we bijvoorbeeld 2.000 nieuwe woningen op. Dat is ook waarom u door een erehaag van bouwkransen rijdt als u de stad doorkruist. Wij verwachten dat de komende vijf jaar daarmee ook de spanning op de woningmarkt wat afneemt.

Al die extra huizen zorgen wel voor nieuwe vragen. We willen bijvoorbeeld ook elk jaar 1000 bomen planten en 6 voetbalvelden aan groen toevoegen in de openbare ruimte. Moet we straks kiezen tussen parken en parkeerplekken?

En zo zijn er nog talloze vragen: Hoe zorgen we dat er voor iedereen een plek is? Hoe houden we de stad bereikbaar, de dorpen en de wijken groen en veilig? Hoe organiseren en betalen we de zorg en de huishoudelijke hulp? En houden we dan nog geld over voor sportvelden en theaters? Welke voorzieningen hebben we eigenlijk nodig als onze inwoners ouder worden?

Al deze vragen hangen met elkaar samen. En de antwoorden die we als samenleving bedenken, bepalen voor een belangrijk deel hoe onze stad er over twintig jaar uit zal zien. Wat voor gebouwen er staan. Hoe groen onze straten zijn. Hoe we ons verplaatsen.

En misschien belangrijker nog wel, en dat vergeten we in al die cijfers wel eens: Hoe we de stad inrichten bepaalt ook hoe we contact hebben met onze burens, hoe sterk het sociale weefsel van onze wijken en dorpen is, en daarmee uiteindelijk hoe gelukkig we zijn.

Geluk.

Wist u Groningen in de top 5 staat van gemeenten met de meeste minima? In Groningen gaat het om ongeveer 24.000 inwoners.^{ix} Dat zijn mensen met een uitkering, met een klein pensioen, maar ook werkende mensen of mensen met een onderneming die niet altijd genoeg verdienen om rond te komen.

We weten dat arme mensen doorgaans korter leven, in slechtere gezondheid. Sporten en uitgaan zijn er voor hun vaak niet bij. Ze wonen in kleinere, oudere huizen in wijken waar de ellende zich stapelt. Maar bovenal hebben ze niet de ruimte in hun hoofd om nieuwe vaardigheden te leren, goed te plannen of werk te zoeken. Armoede is een negatieve spiraal waar moeilijk aan te ontsnappen valt.

En het raakt onze kinderen het hardst. Zo'n 4400 jongeren in Groningen lopen risico op achterstand door armoede, dat zijn er al snel 2 in elke klas.^x

Dat is onverteerbaar en daarom willen we als gemeente een plan ontwikkelen om armoede binnen 10 jaar uit te bannen. Dat zal veel van ons vragen, we kunnen dat ook niet alleen en ik weet ook niet of het ons gaat lukken, maar we zijn het aan onze inwoners verplicht om het te proberen.

Ik had het net over wijken waar problemen zich stapelen. Het zijn wijken die ook als eerste verrommelen. Ik denk dan aan ongewenste graffiti, rotzooi op straat en huizen in slechte staat. Het zijn voorbodes van verdere verloedering en het vraagt van ons om op tijd in te grijpen.

Het zijn ook deze wijken waar inwoners zich het vaakst onveilig voelen. Waar de meeste drugsoverlast is. We zien ook steeds vaker jongeren, kinderen eigenlijk nog, die op straat kapmessen bij zich hebben en elkaar uitdagen met drillraps. Dit lossen we niet van de ene op de ander dag op, maar vraagt van ons een aanpak met een lange adem.

Als we kijken naar de veiligheid in de hele gemeente, dan zijn de meest recente cijfers wat vertekend door corona. Door de pandemie waren er in onze hele gemeente minder inbraken, minder vernielingen en minder geweldsincidenten. Maar dat betekent niet per se dat er minder misdaad is. Online nam cybercriminaliteit een grote vlucht: het aantal meldingen daarover verdubbelde.

Ook zagen we de overlast toenemen. De bloemetjes werden binnengezet, om het zo maar te zeggen. Het aantal meldingen van overlast steeg met bijna 60.000 naar 170.000 in 2020.

Ook hebben we de afgelopen tien jaar steeds vaker te maken met verwarde personen. Het gaat om heel verschillende mensen. Een deel heeft psychiatrische problemen, sommigen hebben een verstandelijke beperking of zijn dement, en regelmatig is er alcohol of drugs in het spel. De ergste uitwassen herinnert u zich vast: het jaagpad, Pathé, Hoogkerk. We ontvangen ongeveer 230 meldingen per maand, dat zijn er bijna 8 per dag. Agenten zijn hier veel tijd aan kwijt, terwijl zij daar helemaal niet voor zijn opgeleid. We zijn daarom vorig jaar een pilot gestart met een psycholance, een speciale ambulance die bemant wordt door een GGZ-verpleegkundige en een huisartsenchauffeur. In het eerste half jaar werd deze 411 keer ingezet.^{xi}

Nu ben ik ervan overtuigd dat we op de vragen rond armoede en veiligheid, een goed Gronings antwoord gaan vinden. *De dege degelkhaaid, de wille, vast as stoal*. We trekken ons eigen plan, nuchter en vastberaden, ook als de rest achter een volgende hype aanrent.

Dat we dit kunnen, kan ik ook bewijzen. Iedereen verklaarde ons voor gek toen we in de jaren zeventig auto's uit de binnenstad gingen weren. En - het lijkt nu onvoorstelbaar – in 1996 nog stemde net 51% van de Groningers voor het officieel autovrij maken van het Noorderplantsoen.^{xii}

En kijk wat het ons heeft gebracht: Nergens ter wereld fietsen relatief gezien zoveel mensen als in Groningen.^{xiii} Meer dan de helft van de verkeersbewegingen is met de fiets.^{xiv}

We zijn ook de enige stad ter wereld waar alle fietsers met succes tegelijk groen krijgen. Op deze kruispunten zijn sinds de invoering 1989 geen dodelijke ongevallen meer voorgekomen tussen gemotoriseerd verkeer en fietsers.^{xv}

Vorig jaar zijn we uitgeroepen tot gezondste stad van Nederland, Volgens de onderzoekers dankzij het weren van de auto uit de binnenstad. En dan hebben we ook nog eens de schoonste lucht van alle steden met meer dan 50.000 inwoners in Nederland.^{xvi}

Dat we nu een park op de ringweg zetten, bewijst voor mij ook hoe eigenwijs we ook zijn gebleven.

Ook op een ander vlak zijn we eigenwijs geweest. Dankzij de expertise van het UMCG kozen wij tijdens de eerste coronagolf al voor testen, testen, testen. En onze inwoners hielden zich ook goed aan de regels. Daardoor hebben we de pandemie redelijk goed doorstaan.^{xvii} Maar ook in onze gemeente werden steeds meer mensen ziek. Sommige mensen verloren hun dierbaren.

Inmiddels heeft in onze provincie 82,4% van de Groningers een eerste prik gekregen en is 80,5% volledig gevaccineerd ^{xviii} De GGD zet momenteel zo'n kleine 4000 vaccinaties per week, het percentage loopt dus nog op.

Aan het begin van de pandemie was men somber over de economische vooruitzichten. Ik ben daarom ook opgelucht dat de meeste winkels en horecazaken het hebben gered. Al weet ik ook, dat sommige zaken het nog steeds heel moeilijk hebben. We zien ook, net als in het hele land, dat de arbeidsmarkt krap is. Dat is, gezien de berichten van een jaar gelden, goed nieuws.

Tijdens de pandemie heb ik Groningen op zijn best gezien. Als je het nieuws volgt dan kun je zomaar gaan denken dat corona mensen alleen maar tegen elkaar opzet, maar in Groningen heb ik de inwoners naast elkaar zien staan. In de dorpen en in de stad stonden mensen voor elkaar klaar, ook onder de moeilijkste omstandigheden.

Ik wil maar zeggen: er komt misschien veel op ons af, maar we kunnen dat op onze eigen, Groningse manier oplossen.

U weet nu hoe de gemeente Groningen er op hoofdlijnen voorstaat. We zijn een gemeente met veel potentieel en tegelijkertijd grote opgaven. We hebben het in Groningen wel eens over een tweedeling. Soms is die zichtbaar, soms verborgen. We kunnen niet alleen maar zeggen, ‘dit hoort bij een grote gemeente’. We hebben een opdracht om onze gemeente steeds te verbeteren.

Ik weet dat de gemeente dat niet alleen kan. Onze toekomst is aan ons allen. En u mag van mij alle cijfers die ik heb genoemd weer gerust vergeten, ik zal u niet overhoren, maar ik vraag u wel om elk van uit uw eigen expertise, netwerk en ervaringen de komende jaren met ons te werken aan de toekomst van Groningen.

Dank u wel.

ⁱ Citaat van William Bruce Cameron.

ⁱⁱ Alkemade, De toekomst van Nederland, p114-119.

ⁱⁱⁱ <https://www.shell.nl/media/persberichten/2020-media-releases/grootste-groene-waterstofproject-van-europa-in-groningen.html>

^{iv} Van 2015-2020.

^v <https://dvhn.nl/groningen/ICT-stad-geeft-visitekaartje-af-25296394.html>

^{vi} 36.925 in 2015.

^{vii} Veendam heeft ca. 27.000 inwoners.

^{viii} <https://www.volkskrant.nl/kijkverder/v/2019/van-wie-is-nederland/>

^{ix} Ruim 17.000 huishoudens. Bron: OI&S.

^x 1:8 kinderen bij 15% van de bevolking (235.0000 die tussen 0-17 is.

^{xi} <https://www.oogtv.nl/2021/05/psycholance-in-het-eerste-half-jaar-411-keer-ingezet/>

^{xii} <https://www.oogtv.nl/2019/10/wat-vindt-u-na-25-jaar-van-het-autovrije-noorderplantsoen/>

^{xiii} <https://groningenfietsstad.nl/>

^{xiv} <https://dvhn.nl/groningen/Nederlanders-fietsen-verreweg-het-meest-wereldwijd-en-de-stad-Groningen-doet-een-flinke-duit-in-het-zakje-26101672.html>

^{xv} <https://groningenfietsstad.nl/alle-richtingen-tegelijk-groen>

^{xvi} <https://www.nu.nl/klimaat/6139998/groningen-heeft-beste-luchtkwaliteit-amsterdam-en-nijmegen-slechtste.html>

^{xvii} Ongeveer 270 mensen zijn overladen aan covid in de provincie Groningen.

^{xviii} <https://ggd.groningen.nl/gezondheid/update-verspreiding-coronavirus-in-groningen/>